

**Голові спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03
Національного університету цивільного захисту
України, заслуженому працівнику освіти,
д. держ. упр., професору С.М. Домбровській**

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

кандидата наук з державного управління, доцента Онищенка Юрія Миколайовича на дисертаційну роботу Штеби Романа Юрійовича на тему: «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Проблема безпечного існування людської цивілізації виникла з появою людини, і в сучасних умовах виклики та загрози, які впливають на рівень безпеки особи, суспільства, держави значно посилилися. Виходячи з зазначеного, змінюються і завдання з їх своєчасного виявлення, попередження, а також вироблення ефективної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, як на міжнародному, так і на державному рівні.

Забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави в цілому є сьогодні найважливішою передумовою подальшого сталого розвитку України, особливо в умовах російської військової агресії. При цьому показником стійкості суспільства і держави все частіше виступає рівень реальної захищеності соціально-економічних, громадянських, політичних прав і свобод особистості, в межах яких здійснюється концептуалізація і практичне забезпечення національної безпеки України.

Отже, в сучасних умовах перед органами державної влади України стоїть невідкладне завдання подальшого удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки з урахуванням існуючих викликів, напрацювань вчених та накопиченого міжнародного досвіду перетворень в зазначеній сфері, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Штеби Романа Юрійовича, постановку мети його роботи та завдань для її досягнення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в навчально-науково-виробничому центрі Національного університету цивільного захисту України в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів та визначені напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Винесені на захист наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є цілком обґрунтованими. Вони ґрунтуються на систематизації та опрацюванні значної кількості наукових джерел з теорії публічного управління та адміністрування, зокрема, з проблем формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Здобувачем чітко сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Проведений аналіз дисертаційної роботи та автореферату, а також опублікованих наукових праць дозволяє підтвердити обґрунтованість науково-теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій, що виносяться на захист.

Дисертаційне дослідження ґрунтується на використанні системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Крім того, у роботі застосовувались методи, які використовуються як на емпіричному, так і теоретичному рівнях, а саме: логіко-семантичний – для поглиблення понятійного апарату та визначення сутності та змісту державної політики у сфері забезпечення національної безпеки; порівняльного аналізу – для дослідження методичних підходів, концепцій, розробок і пропозицій провідних українських та зарубіжних вчених та виявлення закономірностей, відмінностей, особливостей, спільних характеристик державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах; системно-аналітичний – для аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів щодо особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України; логічного моделювання та конструювання – для класифікації чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення національної безпеки; статистичні – для виявлення темпів змін окремих показників, ступеня їх впливу на рівень забезпечення національної безпеки України; аналізу та синтезу – для оцінки результативності механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України; спостереження та теоретичного узагальнення – для розкриття причин, які негативно впливають на рівень забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних положень, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і формування висновків та пропозицій.

На користь достатньо високої оцінки достовірності та обґрунтованості положень сформульованих здобувачем в роботі свідчить й значна інформаційна база дисертаційного дослідження. До неї відносяться як законодавчі, нормативно-правові акти, так і офіційні статистичні й аналітичні дані. Опрацьована значна кількість наукових публікацій з викладенням результатів

теоретичних і методичних розробок із проблематики, пов'язаної з формуванням та реалізацією державної політики у сфері забезпечення національної безпеки.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Головні положення наукової новизни тісно пов'язані з результатами вирішення здобувачем основних завдань дисертаційного дослідження.

Особливо слід відзначити положення наукової новизни за яким обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України на засадах принципу «національна безпека через сталий розвиток», в якій виокремлено функціонування політичного, правового, економічного, інформаційного механізмів, визначено стратегічну мету, цілі, принципи, умови, етапи та рівні реалізації стратегії, спрямованої на зміну парадигми забезпечення національної безпеки України в контексті необхідності забезпечення послідовного переходу від імперативу безпеки, побудованого за принципом захищеності особистості, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз до політики забезпечення національної безпеки на основі сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку через попередження небезпек і ліквідації загроз з метою утвердження України у світі, як потужної та авторитетної європейської країни, забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни.

Одними з найбільш вагомих, з огляду на зміст завдань дисертаційного дослідження є удосконалені дисертантом: шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України, що полягають у необхідності узгодження політико-інтеграційної, експортно-імпортної, бюджетно-фінансової, економічної, енергетичної, продовольчої, інформаційної, соціальної, демографічної, екологічної, кліматичної та інших складових безпекового вектору розвитку країни в умовах воєнного стану в країні.

Становлять значний інтерес також такі положення наукової новизни, що

пов'язуються з подальшим розвитком: категоріально-понятійного апарату науки публічного управління та адміністрування шляхом уточнення змісту поняття «державна політика у сфері забезпечення національної безпеки», що пов'язано з необхідністю адаптації їх змісту до існуючих викликів та ризиків сьогодення, що, на відміну від існуючих визначень передбачає тлумачення цього поняття, як цілеспрямована, передбачувана, в межах діючого законодавства діяльність органів публічного управління через сукупність механізмів її формування та реалізації щодо створення належних умов для забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни, її сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку, підвищення добробуту населення.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні положення і результати дослідження висвітлено в 11 публікаціях, із них: 5 – статті у наукових фахових виданнях з публічного управління та адміністрування, 1 – стаття в іноземному виданні, 5 – тези конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 3,2 др. арк.

Загальний обсяг та зміст опублікованих робіт відповідають вимогам МОН України до публікації ключових положень, висновків та рекомендацій дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Автореферат не містить інформації, яка відсутня в дисертаційній роботі. У її змісті реалізовані завдання дослідження, а їх вирішення складає наукову новизну отриманих результатів дослідження.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності.

Дисертаційне дослідження відповідає наступним пунктам паспорту

спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління:

- цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління;
- теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація;
- організаційний, правовий, ресурсний та інші види механізмів державного управління;
- результативність і ефективність функціонування суб'єктів і механізмів державного управління;
- цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя.

Оцінка оформлення та змісту дисертаційної роботи.

Дисертацію оформлено згідно встановлених вимог МОН України. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 237 сторінок, із них 210 сторінок основного тексту. Робота містить 20 рисунків, 2 таблиці, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 230 найменувань.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Штеби Романа Юрійовича на тему: «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» є завершеним науковим дослідженням, якому притаманна суттєва науково-практична цінність в контексті вирішення наукового завдання, орієнтованого на обґрунтування теоретичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів розробки та впровадження державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці

пропозицій, орієнтованих на удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Незважаючи на те, що дисертаційне дослідження виконано на достатньо високому науково-теоретичному рівні, мають місце окремі зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. В дисертації та авторефераті відсутнє чітке формулювання наукової дефініції «сфера забезпечення національної безпеки», яка має безпосереднє відношення до теми роботи: «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України», що дещо ускладнює розуміння деяких наукових положень, запропонованих здобувачем у представленому науковому дослідженні.

2. На рисунку 1 автореферату (стор. 8) та рисунку 1.3 дисертації (стор. 53) «Система формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки» здобувач слушно відображає вплив на неї відповідних загроз та викликів. Логічно було б розкрити і зворотній процес: як суб'єкти державної політики у зазначеній сфері через визначені механізми та інструменти впливу мінімізують зазначені небезпеки у питаннях забезпечення національної безпеки.

3. Оцінка рівня національної безпеки України у підрозділі 2.1. дисертації «Сучасний стан та результативність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» (С. 76-92) подана дещо неповно, без пошуку дотичних елементів та системного їх аналізу. Доцільно було б наведену статистичну інформацію за різними напрямками національної безпеки розглядати комплексно за допомогою певних інтегрованих показників. Це дозволило б дисертанту створити єдину аналітичну площину щодо сучасного рівня національної безпеки України, проблем і суперечностей щодо її забезпечення та зробити відповідні узагальнення, висновки та пропозиції.

4. Аналізуючи нормативно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, здобувач, як правило, звертається до констатації факту існування того чи іншого нормативно-правового акту та стислої характеристики його змісту. Разом із тим дисертанту доцільно було б більш ретельно підійти до аналізу наявних проблем та суперечностей у діючому законодавстві, тобто закласти логіку для подальшого наукового пошуку та формування висновків та пропозицій щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

5. У дисертаційній роботі здобувач слушно зазначає, що прогрес європейської та євроатлантичної інтеграції України, в тому числі у безпековій сфері стримує повільна динаміка трансформаційних змін в країні та необхідність адаптації національного законодавства до стандартів ЄС та НАТО. Проте, не зазначається, які саме зміни доцільно внести у нормативно-правову базу, і як це сприятиме підвищенню рівня національної безпеки України.

Разом з тим, зазначені зауваження та висловлені побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, а скоріше визначають перспективи та конкретизують напрями подальшої наукової роботи дисертанта.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Штеби Романа Юрійовича є закінченою, самостійною науковою дослідницькою роботою, що виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розв'язує конкретне науково-прикладне завдання, містить науково-практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, відрізняється обґрунтованістю, як у постановці завдань дослідження, так і в інтерпретації отриманих результатів. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації, носять достовірний та аргументований характер, мають єдину логіку викладення та

змістовно становлять єдине ціле. Тему дисертації розкрито, а основну мету дослідження досягнуто.

На підставі зазначеного, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та відповідає пунктам 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів» МОН України», а її автор Штеба Роман Юрійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Заступник декана факультету № 4
з навчально-методичної роботи
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління, доцент

Юрій ОНИЩЕНКО